

FRÁSÖGN

af þingmannaráðstefnu um norðurskautsmál og fundum þingmannanefndar í Inari 16.–19. september 2018

Prettánda þingmannaráðstefnan um norðurskautsmál var haldin í Inari 16.–19. september 2018. Á tveggja ára fresti heldur þingmannanefnd um norðurskautsmál ráðstefnu um málefni norðurslóða. Á ráðstefnunni kemur saman stór hópur þingmanna og sérfræðinga frá ríkisstjórnnum, háskólastofnunum og félagasamtökum sem láta sig málefni norðurslóða varða. Eitt meginviðfangsefni þingmannanefndarinnar er að fylgja eftir samþykktum þeirrar ráðstefnu sem og að fylgjast með störfum Norðurskautsráðsins. Ráðstefnuna sóttu fyrir hönd Alþingis Ari Trausti Guðmundsson, formaður Íslandsdeildar, Líneik Anna Sævarsdóttir, varaformaður, og Björn Leví Gunnarsson auk Örnú Gerðar Bang, ritara Íslandsdeildar.

Ráðstefnan hófst með því að gestir voru ávarpaðir og boðnir velkomnir af Eirik Sivertsen, formanni þingmannanefndar um norðurskautsmál (SCPAR), Katri Kulmuni, formanni finnsku þingmannanefndarinnar og Toni Laine, bæjarstjóra Inari. Í opnunarræðu sinni ræddi Eirik Sivertsen m.a. um mikilvægi samstarfs norðurskautsríkjanna þar sem sjónum er beint að loftslagsbreytingum og mannlífsþróun á svæðinu. Einnig ræddi hann um mikilvægi alþjóðlegrar samvinnu og góðan árangur Norðurskautsráðsins í því sambandi. Sameiginleg markmið allra ríkja norðurslóða væru að viðhalda friði og stöðugleika á svæðinu og Norðurskautsráðið gegndi þar lykilhlutverki.

Fyrsti hluti ráðstefnunnar var tileinkaður umfjöllun um stafrænt norðurskaut, þ.e. hvernig mögulegt sé að undirbúa norðurslóðir undir hina svokölluðu 4. iðnbyltingu og hvernig tryggja megi að íbúar norðurskautsins geti verið virkir þátttakendur í hinum stafræna heimi. Rússneski þingmaðurinn Igor Chernyshenki stýrði umræðunni og grænlenka þingskonan Aaja Chemnitz Larsen hélt erindi um efnið. Hún lagði áherslu á mikilvægi stafrænnar þróunar fyrir menntun og efnahagslíf á norðurslóðum. Björn Leví Gunnarsson lagði m.a. til að bætt yrði við málsgrein í yfirlýsingu ráðstefnunnar um það hvernig styðja mætti við þróun stafrænnar tækni fyrir tungumál á norðurslóðum með því að veita aðgang að rannsóknum, tækni og menntun um tölvuvæðingu tungumála, og var það samþykkt.

Annar hluti ráðstefnunnar var tileinkaður umfjöllun um loftslagsbreytingar á norðurslóðum og hvernig mögulegt væri að draga úr neikvæðum afleiðingum þeirra. Ari Trausti Guðmundsson hélt erindi um efnið og svaraði spurningum fundargesta. Hann lagði áherslu á mikilvægi þess að auka menntun og skilning almennings á afleiðingum loftslagsbreytinga þar sem þekking sé besta vopnið í baráttunni. Þá sagði hann þingmenn m.a. geta lagt sitt af mörkum með því að stuðla að auknu samstarfi milli ríkja og alþjóðastofnana, styðja við gerð alþjóðlegra sáttmála sem stuðla að sjálfbærri þróun og efla löggjöf heima fyrir sem ynni gegn loftslagsbreytingum. Jafnframt sagði hann mikilvægt að umræða um það hvernig draga megi úr losun gróðurhúsalofttegunda, tryggja lífsskilyrði og miðla þekkingu á svæðinu væri heiðarleg og opin.

Oddný Harðardóttir tók þátt í umræðum fyrir hönd Norðurlandaráðs og greindi frá því að á síðasta ári hefði ráðið gefið út leiðbeiningarrit fyrir þingmenn með titlinum *Clever climate legislation*, um hvernig ná ætti markmiðum Parísarsamkomulagsins. Alþjóðlegt samstarf milli þjóðþinga gegndi þar mikilvægu hlutverki og því væru fundir sem þessi afar gagnlegir.

Þriðji hluti ráðstefnunnar var tileinkaður umfjöllun um samfélagslega ábyrgð fyrirtækja, hvernig tryggja mætti að íbúar norðurskautsins nytu góðs af auknum umsvifum á svæðinu og að fyrirtæki fylgdu alþjóðlegum stöðlum í starfsemi sinni. Líneik Anna Sævarsdóttir var fundarstjóri og hélt Larry Bagnell, varaformaður þingmannanefndarinnar erindi um efnið. Hann sagði mikilvægt að sjónum væri beint að því hvernig auka megi möguleika á því að heimamenn

högnuðust á auðlindum sínum á sama tíma og sjálfbærni væri gætt. Líneik Anna Sævarsdóttir tók þátt í umræðum og ítrekaði mikilvægi þess að varðveita merka menningararfleifð norðurslóða og viðkvæma náttúru. Þannig skapaðist tækifæri til að stuðla að raunverulegum breytingum þar sem ábyrgð fyrirtækja gagnvart íbúum norðurslóða væri skýr.

Fjórði hluti ráðstefnunnar var tileinkaður velferð og þá einna helst hvaða nýjungar mætti nýta til að tryggja velferð íbúa norðurskautsins. Elena Kudryashova, rektor Háskóla Norðurskautsins í Rússlandi lagði í erindi sínu áherslu á mikilvægi þess að skilgreina hvað fælist í sjálfbærri skipulagsgerð sem hentaði á norðurslóðum. Guðjón Brjánsson, varaformaður Vestnorræna ráðsins greindi frá samstarfi ráðsins við íslensku rannsóknarstofnunina Rannsókn og greiningu við kortlagningu á högum ungmenna í því skyni að draga úr vímuefnaneyslu. Þá hefði Vestnorræna ráðið ráðgert að koma málinu á dagskrá hjá Norðurskautsráðinu í formennskutíð Íslands, í samvinnu við íslensk stjórnvöld.

Því næst greindi Ari Trausti Guðmundsson frá því að Ísland tæki við formennsku í Norðurskautsráðinu af Finnum í maí 2019 og undirbúningur væri kominn vel á veg. Formennskuáætlunin yrði kynnt á næsta fundi æðstu yfirmanna Norðurskautsráðsins sem haldinn yrði í Rovaniemi í nóvember nk. Sjálfbær þróun yrði meginþema formennskuáætlunarinnar og áhersla lögð á að styrkja og efla samstarf Norðurskautsráðsins innan allra þriggja stöða sjálfbærnihugtaksins, umhverfismála, efnahagsmála og félagsmála. Þá yrði áhersla lögð á málefni hafsins, lofslagsmál og grænar lausnir í orkuframléiðslu og styrkingu samfélaga. Jafnframt var þess minnst að 25 ár væru liðin frá því að fyrsta ráðstefna þingmannanefndarinnar var haldin í Reykjavík árið 1993.

Við undirbúning ráðstefnuyfirlýsingarinnar var skipuð sérstök nefnd sem hittist á þremur fundum og fór yfir framkomnar athugasemdir og tillögur. Ari Trausti Guðmundsson var fulltrúi Íslandsdeildar í nefndinni og lagði m.a. áherslu á að mikilvægi þess að styrkja samfélag á norðurslóðum, huga að málefnum hafsins auk jafnréttismála og sjálfbærni. Þá lagði hann jafnframt til á síðasta fundi nefndarinnar að bætt yrði við málsgrein um mikilvægi þess að bæta siglingakort og -kerfi á hafsvæðum norðurslóða.

Undir lok ráðstefnunnar var samþykkt samhljóða ráðstefnuyfirlýsing sem að hluta til er beint til ríkisstjórna á norðurskautssvæðinu, Norðurskautsráðsins og stofnana Evrópusambandsins. Þar er m.a. kallað eftir aukinni viðleitni til að draga úr loftslagsbreytingum og afleiðingum þeirra fyrir íbúa norðurskautsins. Einnig er lögð áhersla á nauðsyn þess að viðhalda sterku alþjóðlegu samstarfi á norðurslóðum til að stuðla að áframhaldandi friði og stöðugleika á svæðinu. Að lokum var þátttakendum boðið til næstu ráðstefnu þingmannanefndar um norðurskautsmál sem fyrirhugað er að halda í Noregi árið 2020.

Þingmannanefnd um norðurskautsmál hélt tvo fundi samhliða ráðstefnunni. Á fyrri fundi nefndarinnar 16. september var farið yfir dagskrá ráðstefnunnar og drög að yfirlýsingu hennar. Nefndarmönnum var gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum um drögin og þeim komið á framfæri við nefnd sem vann að gerð yfirlýsingar ráðstefnunnar.

Á síðari fundi nefndarinnar 19. september var Eirik Sivertsen, fulltrúi norska þingsins, endurkjörinn formaður nefndarinnar og kanadíski þingmaðurinn Larry Bagnell endurkjörinn varaformaður til næstu tveggja ára. Samu-Ville Paukkunen, starfsmaður finnska þingsins, sem gegnt hefur starfi framkvæmdastjóra þingmannanefndarinnar sl. tvö ár gaf jafnframt kost á sér til áframhaldandi starfa. Það var samhljóma álit nefndarmanna að ráðstefnan í Inari hefði heppnast vel og mikilvægt væri að samþykkttri yfirlýsingu ráðstefnunnar yrði komið á framfæri við Norðurskautsráðið, stjórnvöld og hlutaðeigandi í aðildarríkjum nefndarinnar. Árangur ráðstefnunnar fælist í því sem þátttakendur hennar tækju með sér heim og kæmu í framkvæmd. Næsti fundur þingmannanefndarinnar verður haldinn í Rússlandi í janúar 2019. Frekari upplýsingar fást hjá ritara Íslandsdeildarinnar og á vefsvæðinu: <http://www.arcticparl.org>

